Sammendrag av foredrag på Regionkonferansen i Tromsø 16-17 april

Torbjørn Lund, IPLU, Universitetet i Tromsø
Siw Skrøvset, AFL, Høgskolen i Tromsø
Else Stjernstrøm, IPLU, Universitetet i Tromsø

Hvordan bruke implementeringen av Kunnskapsløftet til å utvikle læringsledelse?

Med utgangspunkt i tittelen på denne innledningen: hva vil det si å drive læringsledelse? Er det ikke nettopp dette alle skoleledere bedriver? Det bør i alle fall være det. Vi vil i dette innlegget fokusere på forholdet mellom en reform og skoleutvikling, og ledernes rolle i dette arbeidet.

K-06 presenterer ikke de ferdige løsninger for skolen. Etter denne reformen kommer det nye reformer, og den nåværende reformen er et skritt på veien i en skoleutvikling, ikke et eget mål i seg selv. Proaktiv ledelse vil si å ha bevissthet om og gjøre seg tanker om framtida, og å la disse tanker og overveielser få innflytelse på dagens beslutninger og handlinger. Utvikling i skolen skjer gjennom en god kombinasjon av indre driv og ytre press (Fullan 2001, Moos 2003). En reform som Kunnskapsløftet er en type ytre press som legitimerer økt fokus på endring, krav til resultater fra myndigheter og foresatte og styrket krav om tilpasset opplæring. Indre driv kan betegnes som refleksjon over eget ståsted, visjoner for egen skole, intern kompetanseutvikling og et større fokus på å etablere felles forståelse og kulturbygging Kombineres dette med refleksjon over eget ståsted og visjoner for egen skole, kan det skapes et grunnlag for skoleutvikling som vil fortsette etter denne reformen og over i nye reformer.

En viktig forutsetning for en vellykket implementering av blant annet reformer er å legge til rette for utstrakt lærersamarbeid ved at det etableres refleksjonsgrupper, pedagogiske møter av ulik karakter og at skolen har mulighet for eksterne veiledere. Det kritisk/konstruktive eksterne blikket kan skjerpe oppmerksomheten og bevisstheten omkring arbeidet med implementeringen av reformen.

Kunnskapsløftet har bidratt til en endring i mange skoler ved å skyve fokus over fra elevene har gjort til hva elevene har lært. Dette betyr at fokuset på læring hos elevene har økt, men har vi samme fokus på læring hos lærerne? Er lederne like flinke til å spørre lærerne om hva de har lært – og ikke bare hva de har gjort? (eller hva de har planlagt å gjøre…?) Læringsledelse handler om å ha dette fokuset i hele skolen, blant alle skolens aktører.

Utøvelse av formell ledelse i skoler som lykkes er karakterisert ved utstrakt teamarbeid, og jevnt over synes de å mestre håndteringen av hverdagens mange dilemmaer. Ledelsen har et klart fokus på elevenes og personalets læringsprosesser gjennom tiltaksplan og skolevurdering, og de gir uttrykk for en klar verdiforankring. Dette kommer også til syne i skolens pedagogiske plattform (Møller og Fuglestad 2006).

Slike skoler kjennetegnes også av at det er mange som utøver ledelse. Både formelle ledere, lærere og elever tar ledelsesinitiativ. Ledelse som aktivitet er distribuert på ulike måter, og avgrenses ikke i forhold til dem som har formelle ledelsesoppgaver. En formell leders handlinger er viktige, men er bare ett av mange elementer som konstituerer ledelsespraksisen.

Utvikling av skolen og ledere som skal lede læring i skolen krever også ledere som selv lærer. Forsknings- og utviklingsprosjektet "Lære og lede i praksisfelleskaper 2006-2009" er et aksjonsforskningsprosjekt med ledere fra barnehager og skoler i fire kommuner i Troms. Prosjektet har som ambisjon å kvalifisere ledere til en bedre innføring av Kunnskapsløftet og barnehagereformen. Begrepet praksisfellesskaper inkluderer arenaer for ideutveksling og refleksjoner over pågående praksis. Lederne deltar i nettverk og på dialogkonferanser over to år der de sammen med forskerne utvikler kunnskap om hvordan reformene best kan iscenesettes ved egen skole.

Forskningen vil utvikle ny kunnskap om skolelederes håndtering av reformen på ulike skoler og hvordan de arbeider med ulike modeller på egne skoler for implementering av Kunnskapsløftet. Et av forskningens mest interessante aspekt vil være det helhetlige grep som gjøres mellom skoleledelse, skolen som lærende organisasjon, Kunnskapsløftet og selve aksjonsforskningsprosjektet. Forskerne fra de to lærerutdanningsinstitusjonene Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Tromsø vil sammen med deltakerne produsere kunnskap som kan bidra til å forstå og håndtere reformarbeid i en mer helhetlig sammenheng. Utbyttet fra forskningsprosjektet skal ha både teoretisk og praktisk nytte. Det skal gi ny teoretisk innsikt i skoleledelse og skolen som lærende organisasjon, samt at redskapene i aksjonsforskning, dialogkonferanser og nettverksarbeid skal utforskes og vurderes som framtidige kompetanseutviklingsredskap i skolen.

Kunnskapsløftet er i stor grad en ansvarsreform der det lokale nivå, ledere og lærere må konkretisere reformens intensjoner i lokalt læreplanarbeid. Forskningsprosjektet er også designet med tanke på at deltakerne kan utnytte dialogkonferanser i arbeidet ved egne skoler, gjennom å strukturere samtaler mellom lærere i arbeidet med kunnskapsreformen.

Lesetips:

Fullan, M. (2001): *The New Meaning of Educational Change*, Routledge Falmer, 3rd edition.
Moos, L. og MacBeath, J. (red), (2000): *Skoleledelse*. København: Forlaget Klim.
Moos, L. (2003): *Pædagogisk ledelse*. København: Børsens Forlag
Møller, J. & Fuglestad, O.L. (2006): Ledelse i anerkjente skoler, Oslo: Universitetsforlaget.
Møller, J., Eggen, A., Fuglestad, O.L., Langfeldt, G., Presthus, A.M., Skrøvset, S., Stjernstrøm, E. og Vedøy, G. (2005): Successful School Leadership – The Norwegian Case. *Journal of Educational Administration*. Vol. 43, No. 6 (pp 584-594).
Wenger, E., McDermott, R., og Snyder, W.M.(2002): *Cultivating communities of practice.* Boston.Harvard Business School Press